Uitmõttest vormus „Suidsusannasümfoonia“

Vanal Võrumaal sündinud ainulaadne uus Eesti muusikalavastus „Suidsusannasümfoonia“ valmistub maailmaesiettekandeks – Eesti Filharmoonia kammerkoor toob Märt-Matis Lille muusikaga lavateose esimest korda vaatajate ette 2. augustil Mooste folgikojas.

ÜLLE SILLAMÄE

Meeleolu loomine „Suidsusannasümfoonia“ proovis, vasakul lavastaja Tarmo Tagamets.

Foto: Anneli Ivaste

Lavastaja **Tarmo Tagametsa** juhtimisel käivad proovid näitlejate ja filharmoonia kammerkooriga, etendustel sekundeerib elavale muusikale ettesalvestatud muusika Eesti riikliku sümfooniaorkestri mängijatelt.

Triinu Laan (projektijuht) rääkis sümfoonia tekkeloost, et esimesena ütles suitsusaunasümfoonia sõna välja Uma Lehe peatoimetaja **Jan Rahman**. „Ütles ja tõenäoliselt unustas. Mina aga ei saanud öösel magada: unistasin sellest, kuidas oleks võimalik mulle tuttav ja armas suitsusaunaõhkkond ja -helid võtta kaasa kontserdisaalis toimuvasse nüüdis- ja pärimusmuusikat ühendavasse muusikalisse etendusse,“ selgitas Triinu Laan.

„Idee oli luua muusikateos, mis peegeldab suitsusauna olemust ja õhkkonda, tuua see kontserdisaali. Koos **Mari Kalkuni** ja **Anna Hintsiga** esitasime idee Eesti Vabariik 100 muusikaürituste ideevõistlusele. Meie heliloojaks oli Märt-Matis Lill. Kuna Eesti Filharmoonia kammerkoor oli samuti esitanud Märt-Matis Lillega ühe idee samale konkursile, siis tehti ettepanek tulevaste projektide ühendamiseks,“ rääkis ta.

„Sealt saigi alguse kontakt filharmoonia kammerkooriga. Nüüdseks on valminud suurteos „Suidusannasümfoonia“, kus kasutatakse Lõuna-Eesti pärimust ja **Hasso Krulli** luulet. Helilooja soovil on libretos ka „Kalevala“ mõnede runode tõlked, kus on saunateema sees. **Jaan Kaplinski** tõlkis need võru keelde. „Kalevala“ toob juurde mütoloogilise poole ja kangelaslood. Minu jaoks oli see alguses võõras, kuid Jaani suurepärased tõlked võru keelde rõõmustasid mind väga,“ tutvustas Triinu Laan sümfoonia sisu.

Esiettekande aegu on Moostes ka suitsusaunapäevad. Nende päevade raames korraldatakse ekskursioone, tutvutakse saunakultuuriga. Toimuvad erinevad töötoad, näiteks saunakütmise ja saunavihtade tegemise omad.

Näitleja **Lauli Otsar** rääkis, kuidas ta sellesse lavastusse sattus: „Esialgu helistas mulle **Taago Tubin**, kes pidi esmalt seda lavastama. Ja kui ta ütles mulle, et see on Märt-Matis Lille muusika, et see on võrukeelne, et seal esineb filharmoonia kammerkoor, seal on **Meelika Hainsoo** ja Mari Kalkun, siis olin juba müüdud. See, et lavastaja vahetus, ei muutnud minu otsust.“

Tarmo Tagametsaga on Lauli Otsar varemgi, juba enne lavakunstikooli koostööd teinud. „Põhimõtteliselt sai kokku vana kamp **Sten Karpovi** ja **Agu Trollaga**. Tore on teha tööd inimestega, kellega sain teatrit teha enne lavakat.“

Sten Karpov on lõpetanud Viljandi kultuuriakadeemia, harrastusnäitleja Agu Trolla on välja kasvanud Võru linnateatrist/teatriateljeest.

Mida teevad näitlejad sümfoonias? Näitlejate roll on pigem olla taustajõud. Tekst on küll võrukeelne, kuid osa teksti on ka kirjakeeles. „Meil Steniga isegi nii palju teksti ei ole, meil on pigem visuaalne vaatemäng.“

Lauli Otsari roll on olla Naine. „Olen lihtsalt naiskuju. Kuna juttu on maailma loomisest, siis mina kehastan Naise rolli maailma loomisel.“ Sten Karpov on Mees, kehastab mehekuju. Agu Trolla mängib Vanaisa. Proovid on kestnud juba peaaegu aasta algusest peale.

Lauli Otsari sõnutsi teksti omandada ei ole keeruline, sest võru keel on ju selge. Kuigi ikka esineb aeg-ajalt sõnu, mida ta ei tea, millega pole varem kokku puutunud, siis ta küsib üle, mis see või teine sõna täpselt tähendab.

Etendusest endast oli näitlejal veel raske rääkida, sest kõik oli intervjuu tegemise ajal veel kujunemisjärgus.

„Kõik need motiivid, mis Märt-Matis on sümfooniasse sisse kirjutanud, on seotud saunaga. „Kalevalas“ on palju stseene, kus käidi saunas või on saunaga seotud, ja ta on seeläbi kirjutanud kokku oma loo. Sellise maailma loomise loo. Lihtsalt sauna kaudu,“ mõtiskles Lauli Otsar.

Sümfoonia on inspireeritud Lõuna-Eesti pärimusest, „Kalevalast” ja Hasso Krulli eeposest „Kui kivid olid veel pehmed”.

Praeguseks on Lauli Otsar vabakutseline näitleja, mängib nii Kuressaares, Pärnus kui ka Tallinnas.

Kui tihti ise suitsusaunas käid?

„Oi kui kahju, ma ei satu sinna peaaegu üldse,“ ohkas Otsar. „Mul on tõesti sellest nii kahju. Kuna elan Tallinnas, siis ma ei satu üldse kohtagi, kus on suitsusaun kuskil lähedal. Võrumaal olen küll suitsusaunas käinud, kuid see oli tõesti väga ammu. Loodan, et nüüd tekib võimalus jälle minna.“

Mis on suitsusauna fenomen, miks ta on meie pärimuskultuuris nii olulisel kohal?

„Nagu sümfooniastki välja tuleb – saunaga on seotud sünd, saunaga on seotud surm. Kogu eluring. Käisime perega vahepeal Jaapanis. Seal on kuumaveeallikad, kus käiakse ka mediteerimas, neil on ka teetseremoonia.

Mis on Eestis? Saunas on täpselt samamoodi. Sa lihtsalt lähed sinna, sa mediteerid, sa tühjendad oma pead, puhastad oma vaimu, oma keha. See võrdlus mul tekkis. Miks on saun nii oluline? Meie kliimas saad ka lihtsalt sooja,“ tõdes Lauli Otsar naerdes.

„Suidsusannasümfoonia“ on pühendatud Eesti Vabariigi 100. sünnipäevale.

Suidsusannasümfoonia

- Helilooja: Märt-Matis Lill
- Dirigent: Kaspars Putniņš
- Lavastaja: Tarmo Tagamets (Rakvere Teater)
- Kunstnik: Liisa Soolepp
- Valguskunstnikud: Mari-Riin Paavo (Ugala Teater) ja Sander Aleks Paavo (Ugala Teater)
- Elektroonika: Tammo Sumera
- Libreto: Märt-Matis Lill ja Taago Tubin (Ugala Teater)
- Esitavad: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO muusikud (lindilt ja live'is), pärimusmuusikud Mari Kalkun ja Meelika Hainsoo ning näitlejad Lauli Otsar, Sten Karpov (Endla Teater) ja Agu Trolla.

Valdo Jahilo
NALJAD

"Te lubasite endale seda, et olite häbematu minu naise vastu, härra Wilson!"
"Jah, seda küll."
"Andke mulle käsi, te olete tõeline kangelane!"

"Kallis, kas sa ei tahaks külalistele laulda?"
"Kuid nad on juba minekul!"
"Jah, aga nad on nii aeglased!"

Sõidab rekka mööda teed, kui juht näeb äkki märki, et eespool tuleb sild, ava kolm meetrit, rekka kõrgus on aga neli meetrit. Pidurdamiseks on hilja ja nii jääbki auto silla alla kinni.
Kohale sõidab politsei, kust väljub tähtsa olemisega korravalvur. Käib mitu ringi ümber rekka ning lõpuks viskab käed puusa ja sõnab: "Noh, jäime kinni?"
Rekkamees vaatab mõtlikult politseinikku ning vastab: "Ei, teate, vedasin seda silda siin, aga kütus sai otsa!"

Noormees tantsib vaikides terve õhtu tüdrukuga. Alles viimase tantsu ajal avab ta oma suu:
"Kas tohin teid koju saata?"
"Rääkisid mu pehmeks!"

Blondiinid omavahel:
"Kus sa sündinud oled?"
"Haiglas."
"Tõesti? Aga mis sul viga oli?"

Ostja tuleb plaadipoodi:
"Kas teil on midagi rahustavat? Näiteks linnulaulu kassette?"
"Ei, linnulaulu ei ole. Aga meil on veel rahulikumaid helindeid – näiteks kalade vestlus!"

"Milles seisneb naisterahva iseärasuse eriline loomus?"
"Maailmas ei ole naist, kes suudaks "head aega" öelda vähema kui kolmekümne sõnaga."

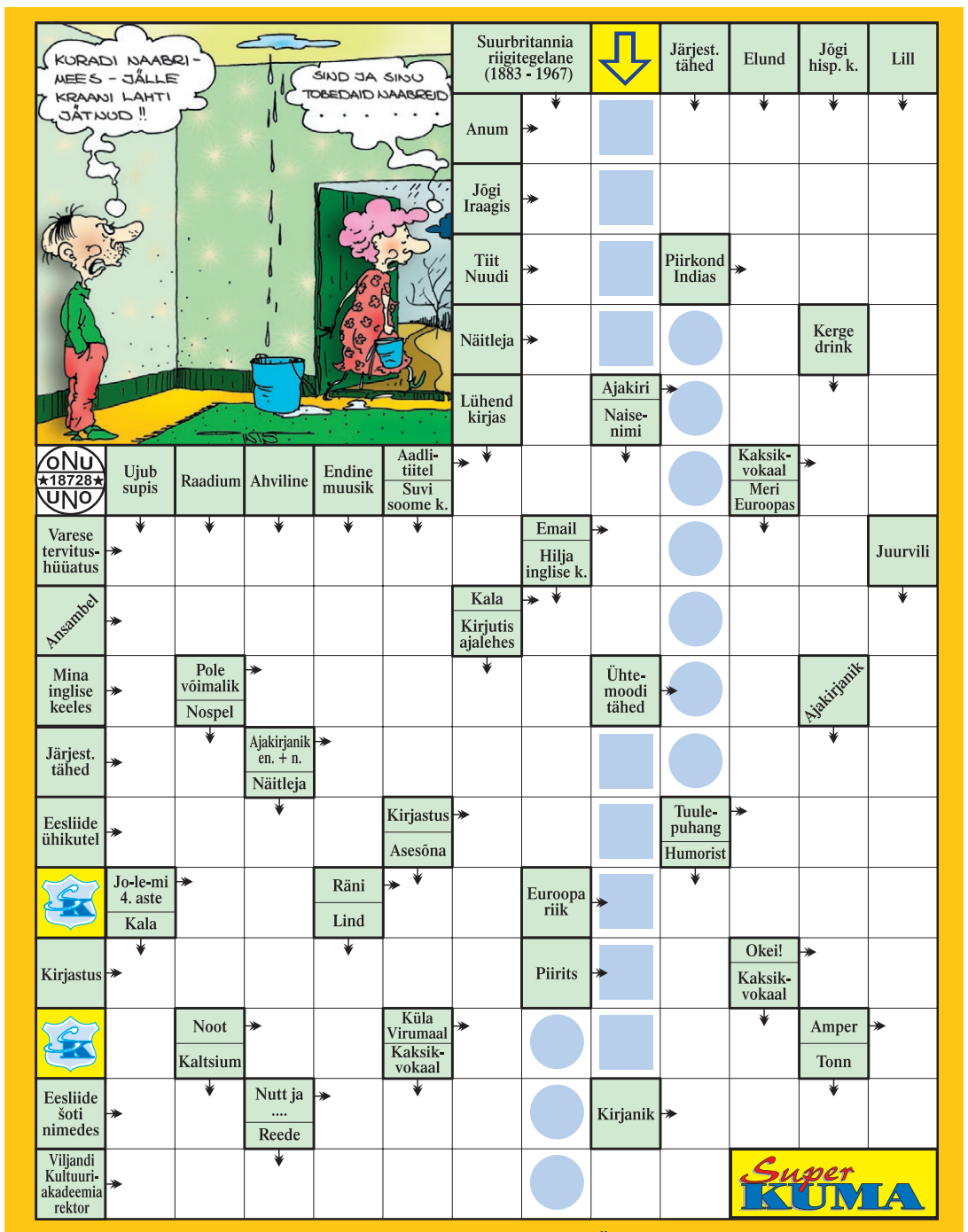

Eelmise ristsõna õige vastus oli – TUBA ON ÄRA KORISTATUD

Põlvakad osalevad omapärases etenduses

Kuna **August Kitzbergi** näidendiga "Püve Talus" avati 1939. aastal Viljandimaal Suislepa rahvamaja, otsustas Eesti näitejuhtide teatritrupp oma tänavuse suvekooli õppematerjalina tuua algupärand "Püve Peetri riukad" 80 aastat hiljem Suislepa rahvamajas uuesti lavale ning pakkuda 80 aasta tagust meelelahutust. Kaasa teevad ka kuus harrastusteatritegijat Põlva maakonnast.

Eesti näitejuhtide teatritrupp on rahvuskultuuri kandev üleriigiline ühendus, kuhu kuulub 32 harrastusnäitejuhti Eestimaa eri paigust. Alates 1996. aastast igal suvel on Eesti näitejuhtide teatritrupp korraldanud haridusprojekti harrastuslavastajatele ja -näitlejatele kuni kümnepäevase suvekooli näol.

Suveülikoolides on põhirõhk harrastusnäitejuhtide alg- ja täiendõppe korraldamisel. Järjepideva 22 tegutsemisaasta vältel on suvekoolides saanud erinevaid teatridistsipliine läbi praktikumi erinevate kutseliste lavastajate käe all üle 200 harrastusnäitejuhti ja -näitleja. Kohaliku publiku ette on toodud palju erinevaid suurlavastusi erinevate kutseliste lavastajate kaasabil.

Eesti näitejuhtide teatritrupp tagab Eesti maateatrite arengu läbi koolituse ja loomingulise tegevuse. Selle missiooniks on teatritegemise ergutamine ja arendamine Eestimaa erinevais paigus. Suvekool toimub reeglina eelmistest suvekoolidest erinevas maakonnas või vallas. LL

„Püve Peetri riukad"

- Lavastaja: Jaak Allik
- Muusika autor ja mentor: Peeter Konovalov (Ugala)
- Kunstnik/kujundaja: Riina Andresen
- Akordionil: Piret Aus (TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia)
- Grimm: Ülle Konovalov (Ugala)
- Liikumisjuht: Maie Ervin
- Osades: harrastusteatrite lavastajad ja näitlejad erinevatest Eestimaa paikadest